

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XXV. Quemadmodum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Coniugi, inquit, non permittitur, ut Religionem ingrediatur, altero coniuge in sæculo manente & continentiam vouente, si is iuuenis sit, & in periculo incontinentiæ versari videatur. *c. Cum sis. 4. 6. Ad Apostolicam. 13. de conuers. conjugatorum.* Ita & permittendum non est, ut in tali statu coniuges voueant, ac permaneant in sæculo.

Sed contrarium rectè docent *hæc Alexand. de nouo. n. 10. Sanchez. l. 1. 9. de matrim. d. 37. n. 12.* quia licet fieri potuerit, ut imprudenter votum continentiam coniuges ediderint cum periculo eius non seruandi, tamen postquam votum ediderunt, eo obligati manent, & contra incontinentiam alia remedia adhibere tenentur, donec dispensationem super voto impetrent ab eo, qui potestate eâ præditus est, videlicet Papa. Ut docui *l. 4. tract. 4. 6. 8. n. 15.*

CAPITVLVM XXV.

Quemadmodum.

PARAPHRASIS.

Titius iurauit Caiæ, se eam ducturum, postea Caiæ cum alio fornicatur, debetne Titius eam ducere propter iuramentum. Respondet Innocent. III. Quod non: idque probat argumento ducto à maiore ad minus, si vir contrahens matrimonium cum Caiæ iurasset, quod ei ut uxori semper cohabitare veller, ac postea Caiæ adulterium committat, dimittere eam non prohibetur, ergò multo minus si nondum duxerat, sed ducturum se promisit mulierem, quæ postea fornicatur, ducere non tenebitur eam.

Ratio vtriusque partis hæc reddi debet, quia sicut in priori iuramento subintelligitur conditio, si contra legem coniugis mulier non peccet, ita etiam in posteriori iuramento conditio intelligi debet, si contra legem desponsationis mulier non peccet, quod verò argumentatio sit à

maiore ad minus, negatiuè concludens probat Pontifex ex Poëtæ versu:

Turpius eijcitur quàm non admittitur
hospes.

Constat etiam maius esse vinculum matrimonii contracti, quàm non contracti, sed contrahendi; quare si mulier post contractum matrimonium fiat non tantum leprosa, sed paralytica, vel oculum, aut natum amittat, seu turpius quidpiam eï accidat, maritus eam deserere non potest, & tamen si tale quid inopinato mulieri post sponsalia etiam jurata eueniat, à sponsalibus recedere potest sponsus.

S V M M A R I V M.

1. A mutuo pacto resistere licet, altero prius fidem violante, qui insuper etiam accusari potest de violato pacto.
2. Sponsalia de futuro etiam jurata gravi stuperveniente mutatione solui possunt.
3. Lenior causa sufficit ad dissolutionem sponsalium, quàm ad diuortium inter coniuges instituumdum.
4. Iuramentum temerarium est, si vir juratò promittat uxori, quod eam nolis accusare de illo crimine committendo.
5. Si vir iurasset, quod uxorem de adulterij crimine nollet accusare, tutius ager propter iuramenti religionem, denuntiando adulteram Ecclesie, non ad diuortium, sed ad poenitentiam agendam.
6. Potest, qui iurauit criminisum de crimine se non accusaturum, (& vir uxorem de adulterio) saluo iuramento eum etiam denuntiare Pralato ad emendationem; licet absolutè vir contra uxorem lapsam in adulterium, agere possit.

NOTANDVM I. A contractu, seu pacto reciproco potest aliquis resilire, si alter fidem violet, imò qui contra pacem mutuo fœdere stabilitam aliquid egit, eò quod ab altero prius violatum sit, is potest insuper accusare illum, tanquam qui fœdus prius violauit; ipse autem propriè loquendo,

quando, non violauit, cum jam ruptum fuerit fœdus, sicuti docet *Bartol. in l. Cum Pater. §. Libertis. n. 7. ff. de Legat. 2. Abbas. hie. n. 3. Alex. n. 4.*

Neque obstat si iuramentum promissioni aut fœderi seruando accedat, sortitur enim iuramentum naturam & conditiones actus cui adiungitur. *c. Quemadmodum. 23. hoc tit.* quare sicuti promissio hanc tacitam conditionem suapte naturâ continet, seruabo fidem, si & tu seruaueris, ita similiter iuramentum intelligi debet, sicut docui *in s. 3. hoc tit.*

² Notandum II. Sponsalia de futuro solu possunt, si grauis mutatio superuenerit, ad quod promittentis intentio, saltem virtualis, se non extendit, sicuti explicauimus. *l. 5. tract. 10. p. 1. c. 2. n. 8. & l. 4. tract. 3. c. 9. n. 3. & 5.* idque locum etiam habet, tametsi sponsalia iurata sint, quia iuramentum intelligi debet, secundum materiam subiectam; sortitur etiam naturam & conditiones promissionis, cui adiungitur, ita ex *hoc c. colligitur & ex l. ult. C. de numeratâ pecunia.* neque promissionis obligationem iuramentum auget extensiuè, sed intra eisdem terminos intensiuè.

³ Nota III. Matrimonium contrahendum facilius impeditur, quam contractum dissoluatur, non tantum quoad substantiale vinculum, sed etiam quoad thorum seu cohabitationem, breuius dici potest, quod leuior causa sufficiat ad sponsalium dissolutionem, quam ad diuortium inter Coniuges instituendum.

§. Illud autem.

⁴ **T**imerarium iuramentum est, si maritus uxori iuramento promittat, quod eam de nullo committendo crimine velit accusare, nam si mulier infidelis fieret, & marito sine contumelia creatoris cohabitare noller, aut eum ad infidelitatem trahere conaretur, deberet utique eam si respicere noller, secundum SS. Canones dimittere.

Sed quid si specificè jurasset, quod su-

per adulterii crimine eam impetere noller, seruandumne esset iuramentum?

Videtur quod non, cum scriptura sacra dicat, quod Patronus turpitudinis est, qui celat crimen vxoris, & secundum regulam Euangelii; si primò & secundò correpta vxor recipiscere nolit, dicendum est Ecclesiæ, vt tanquam Ethnica & publicana vitetur, ne alioquin libera ei peccandi licentia tribuatur. In contrarium verò est, quod maritus vxori peccanti dimittere potest, non tantum septies, sed septuagies septies secundum Euangelii veritatem.

His in vtrumque perpenfis. Respondit Innocent. III. ad quæst. Tutius esse in hoc casu, vt maritus propter Religionem iuramenti ad diuortium celebrandum non accuset, sed ad pœnitentiam agendam denunciât Ecclesiæ.

Not. I. Qui iurauit se criminofum de crimine non impetiturum, criminaliter aut ciuilitè, is nihilominus potest eum denunciare Prælato ad emendationem seu pœnitentiam agendam, sicut docui *l. 4. tract. 3. c. 7. n. 2.* Ratio est, quia iuramentum strictæ interpretationis esse debet, neque vltra verborum proprietatem, aut communem acceptionem extendendum.

Notand. II. Qui iurauit mulieri si adulterium commiserit, quod contra ipsam agere non velit, ad diuortium celebrandum licet absolute loquendo contra lapsam in adulterium agere possit, tutius verò operabitur, si eam Ecclesiæ Canonicè denunciât ad agendam pœnitentiam.

Prior pars probatur ex eo, quod tale iuramentum irritum sit, ac non obligatorium; non enim valet iuramentum promissorium contra bonos mores naturales, tale autem iuramentum est contra bonos mores naturales, cum inuitet hominem ad liberè peccandum promissâ & juratâ ei immunitate. *argumento c. Penult. de consuetudine. & l. Illud conuenire. 13. ff. De pactis dotalibus.* vbi dicitur, non valere pactum, quo aliquis inuitatur ad delinquendum, v. g. si furatus mihi fueris, non te accusabo, licet enim commissum furtum

Etsi Christus.

PARAPHRASIS.

Abbas & Monachi Castellionis à præstando judiciali juramento abhorrebant, tanquam illis illicito. 1. Quia Christus *Matth. 5.* dixit: Ego dico vobis, non jurate; sit autem sermo vester, est, est, non, non; quod autem his abundantius, est à malo. 2. Apostolus *Iacobus 6. 5.* dixit: Ante omnia fratres mei nolite jurare.

AD hæc pluribus verbis respondet Innoc. III. summa doctrinæ in his consistit.

1. Iuramentum secundum se non malum esse, sed ex malo, videlicet peccato, & pœna peccati prouenire, si enim homines essent, vti deberent veraces, fideles, & mutuam sibi fidem habentes, tunc simplex asseueratio sufficeret.

2. Christus & S. Iacobus iuramentum non prohibuerunt simpliciter, sed ne falsò, aut temerè, aut sine necessitate iurètur; debet enim iuramentum hos comites, veracitatem, iudicium, & iustitiam habere. *Ierem. 4.* Dein per Creaturam jurare non est licitum, nisi referendo ad Creatorem, cum per solum Deum vltimatè ac principaliter iuramenta religiosa fieri possint, sicuti Apostolus scripsit, *Habr. 6.* Quòd homines per maiorem se jurant, videlicet per Deum.

Porro, quòd iuramentum secundum se & absolutè non illicitum sit, scripturæ testimoniis ostendit Pontifex. Quia & Angelus in *Apocalypsi* legitur iurasse per *Vincetorem in secula seculorum c. 10.* Et Christus non simplici asseueratione contentus fuit, sed addidit: *Amen dico vobis. In veritate dico vobis. Luc. 4.* Apostolus quoque non semel iuravit, *Testis est mihi Deus. Rom. 7.* Deus quoque in veteri Testamento tanquam iurans introducit. Iuravit Dominus,

d d d

nus,

furtum condonare, & actionem remittere possim, non tamen de remissione pacisci, antequam committatur; quòd si verò huiusmodi pactum bonis moribus repugnare, ac Reipublicæ noxium censetur, sequitur, quòd iuramento confirmari non possit, sicuti docui *l. 4. Tract. 3. c. 6. assert. 6.*

Posterior pars probatur. Cùm enim in hoc casu maritus non teneatur vxorem adulteram accusare ad diuortium celebrandum, sed illi condonare possit, vti docui *l. 5. rr. 10. p. 3. c. 7. n. 13.* & alio modo eius emendationem procurare, imprimis priuata monitione, postea, si illam spernat, canonicâ denuntiatione, ideò tutius est, vt hunc modum maritus eligat, idque ob iurandi religionem, quandoquidem quibusdam rationibus videri potest, iuramentum illud hominem obligare saltem ex religionis virtute propter regulam canonicam: *Omne iuramentum promissorium erga hominem seruari debet, si sine peccato seruari possit.* Cùm itaque hoc iuramentum consultum, imò tutius sit obseruare, vti Pontifex hîc respondet, sequitur, quòd obseruari debeat, ideòque maritus contra vxorem ad diuortium celebrandum agere non possit, sicuti sentit *Imola hic n. 14.*

Sed contrarium mihi magis placet, quòd docet *Ioan. Andr. hic. n. 9.* quòd iuramentum illud non sit obligatorium, quippe turpe & contra bonos mores naturales, cùm rationem scandali in se contineat, siue præbeat proximo peccandi occasionem. Quare responderetur ad fundamentum oppositum, quòd regula illa canonica hanc vnicam limitationem habere debeat, vt videlicet ab ea excipiatur casus iste, si legibus iustis prohibita sit alicuius rei promissio, tanquam turpis, & Reipublicæ noxia, non autem prohibita sit executio, v. g. vt aliquis non teneatur de furto, de adulterio; licet enim dolum, furtum, adulterium remittere, seu de eo non accusare concessum sit, non tamen pacisci de non accusando criminaliter, aut ciuilitè, quia illud peccandi occasionem non præbet, hoc verò maxime,